

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi w połowie każdego miesiąca.

Redaguje

Biuro Związku.

Redakcyja i Administracyja

Lwów, ulica Mochnackiego 1. 4.

Prze numerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: Samorząd Kas oszczędności i gwarancya za kasy. — Wkłádki Oszczędności. — Kasy oszczędności w obec ustawy pensyjnej z dnia 16. grudnia 1906. — Opodatkowanie kas oszczędności. — W sprawie należytosciowej. — Notatki. — Ruch wkładek w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc Czerwiec 1908. — Inseraty.

Samorząd kas oszczędności i gwarancya za kasy.

Nim rząd zainteresował się w sposób obecnie obowiązujący kasami oszczędności, one już istniały, w formie nieco odmiennej, jak przeważna ich część obecnie, bo zakładali je „Menschenfreunde“, co po polsku tłumaczymy „przyjaciele ludzkości“. Skutek był ten, że instytucje te podówczas po pierwsze miały charakter wybitnie humanitarny, powtórnie były zupełnie samorządne. Motywem zakładania było budzenie oszczędności, oraz pilnego, pracowitego życia, celem spełnianie humanitarnych dzieł, środkiem zysk z kredytów, które to kredyty miały znowu tępić lichwę i wyzysk.

Nawskróś tedy, z której strony było kasy oglądać, wyglądała z nich „Menschenfreundlichkeit“. Tak było ongi.

Rząd z tytułu wkładek podjął obowiązek czuwania nad bezpieczeństwem wkładek, tj. spełnił i tu swe posłannictwo strzeżenia własności. Tym celem wydał w r. 1844. znaną ustawę o kasach oszczędności i polecił już istniejącym kasom dostosować się w przepisach statutowych do tejże ustawy. Później wydano, jako część integralną tej ustawy statut wzorowy jeden i drugi, w miarę jak instytucja zaczęła się zmieniać, rozwijać, odczuwać nowe potrzeby.

I powoli z biegiem czasu, znamiona pierwotnych kas poczęły się zmieniać. Z charakteru pierwotnego humanitarnego pozostało nieco jeszcze w rozdziale zysków i to w wielu wypadkach tylko warunkowo. Resztę znamion humanitarnych odebrały im i odbierają wciąż w drodze zwykłej konkurencji na zwykły zarobek obliczone instytucje. Te przyjmują wkłádki i budzą oszczędność wśród tych sfer także, dla których pierwotnie przeznaczano kasy oszczędności, w kierunku zaś udzielania tanich kredytów zostały kasy w licznych wypadkach nawet znacznie wyprzedzone. Rzekło się, że humanitarny charakter pozostał kasom jeszcze tylko przy rozdziale zysków.

Powszechnie uważa się kasy oszczędności za instytucje nie obliczone na zysk, a to zdaje się

z tego powodu, że zysku nie rozdzielają w formie dywidendy, ani między udziałowców, ani między akcyonaryuszy. To prawda, prawdą również jest, że nie jedna kasa podtrzymuje więcej lub mniej wybitnie swe posłannictwo humanitarne przy rozdzielaniu zysku. Ale nie jest to powszechne.

Bezpośrednio i pośrednio dzisiaj nieraz gminy i powiaty jako założyciele i gwaranci odbierają kasom zyski wbrew posłannictwu kas — w całości lub przeważnej części — dla zaspokajania swoich potrzeb, dla zasilania swoich funduszów. W takich wypadkach nie ma co mówić o humanitarnym charakterze kasy; kasa staje się instytucją zarobkującą, przedsiębiorstwem gminy lub powiatu, a gmina lub powiat nieraz przez władze nawet z tego tytułu bywają nazywane „przedsiębiorcami“, a kasy oszczędności „przedsiębiorstwami“. Nie różni się wtedy niczem założenie kasy od założenia cegielni, gazowni, dzierżawy propinacji, byle dla tych przedsiębiorstw wybrano Wydziały zarządzające, jak u kas oszczędności i nadano statuty.

Ze szkicu tego, choć bardzo pobieżnego, przecież widne, że z biegiem czasu, kasy zatraciły ze swego znamienia humanitarnego nieraz prawie wszystko, a tylko tu i ówdzie jakiś strzęp się z tego dochował, stały się zwykłymi instytucjami pieniężnymi, operującymi za pomocą depozytów, wkładek a nawet pod niejednym względem, odnośnie do swego pierwotnego posłannictwa dały się prześcignąć instytucjom na zarobek obliczonym. Nie jest to zupełnie w porządku wszystko, ale również nie znaczy to, by koniecznie bardzo opłakiwać należało ten stan rzeczy zmieniony. Jednak wszystko to razem znaczy bardzo wiele dla rozumienia dzisiejszej istoty kasy oszczędności, w której nagromadziła dawna i nowsza przeszłość tyle nieraz sprzeczności i dwiactwa pozornych i rzeczywistych, że dziś ni jednemu trudno się w tem połapać, co kasa oszczędności dzisiejsza ni to bank, ni towarzystwo udziałowe, ni humanitarna instytucja, słowem, ni to sio, ni owo. Ludzie w zarządach ich też zasiadający, których powołanie zawodowe w innych zawodach do czego innego włożyło, co było dużo prostsze, dużo jaśniejsze i zrozumialsze, i którzy nie zdołali przeniknąć istoty tego aliażu różnych rzeczy, jakim są

kasy oszczędności, przedstawiają naprawdę czasem przekomiczny widok ze swemi staraniami, uczynienia z kasy to banku, to czegoś udziałowego, to akcyjnego, to humanitarnego z przyprawką czy podatkową, czy magistracką, czy powiatową. Słowem widzi się bardzo często prawdziwą więź label gdzie jeden drugiego nie rozumie i nie rozumie rzeczy, którą ma się zaopiekować. Z tą do też w dużej części pochodzi, że suknia kas oszczędności zewnętrzna i ustrój wewnętrzny, w które założyciele kasy stroją, krojem przypomina bank, towarzystwo udziałowe, instytucję humanitarną itd. itd., w miarę przewagi czy tradycji, czy wzorów skądinąd pobranych. Mimo to wszystko jednak, — jeżeli choć jako tako o tę instytucję się dba — mówiąc językiem handlowym interes ten idzie, a co jego dobrą stroną stanowi, to to, że zwykle nie założyciela nie kosztuje i idzie dobrze. To było zdaje się też głównym, albo jednym z głównych motywów, dla czego Rząd go w swojej pocztowej Kasie Oszczędności podjął.

Muszą być po temu powody. Między te powody zaliczyć się musi mimo wszelkie zarzuty, nadzór rządowy per legem latam, do której muszą się nie tylko kasy, ale i obecni ich założyciele stosować — dalej nadzór rządowy osobisty i szczegółowy dla każdej instytucji, wreszcie gwarancję za wkładki i zobowiązania kas oszczędności. Gwarancja ta opiera się po pierwsze o aktywa (im zdrowsze one, tem silniejsza gwarancja), następnie o rezerwy kas oszczędności, które z zysków gromadzą wedle przepisów ustawy, dalej dopóki rezerw nie ma, o specjalną gwarancję, którą ustawowo złożyć jest obowiązany założyciel, wreszcie o tak zwaną ogólną gwarancję, którą również ustawowo obejmuje założyciel gwarant. Natura założyciela, pewność i możność płacenia za poręką wchodzi tu bardzo w rachubę.

Wyłom w tej zasadzie stanowią towarzyskie kasy oszczędności i to w gwarancji tak zwanej ogólnej. One jakimś majątkiem osobnym, albo osobnymi dochodami, skoro rezerwy nagromadzono od powiednie, nie gwarantują za wkładki i inne zobowiązania swoje, pozostaje tylko gwarancja w aktywach, w rezerwach i w specjalnej kaucyi, dopóki odpowiednich rezerw nie ma; poza tem ściśły jak wszędzie, ale chciałoby się powiedzieć — ściślejszy jak wszędzie — nadzór rządowy. Te towarzyskie kasy oszczędności są to przeważnie kasy pozostałe z czasów; kiedy kasy już istniały, a tej formy nadzoru rządowego nad nimi nie było, w jakiej obecnie żyjemy. Lubo nie zawsze tak bywa, jakto ruska przemyska kasa poświadcza, po wprowadzeniu formy dzisiejszej stały się założycielami prawie wyłącznie gminy, później powiaty, łącząc z założeniem gwarancję pieniężną specjalną, oraz ogólną. Co do złożenia i wysokości gwarancji specjalnej, po prostu kaucyi za wkładki, decyduje wolne uznanie władz rządowych, co do ogólnej gwarancji jest nadany ściśły przepis. W stosunku do gwarancji specjalnej Rząd może zwolnić gwaranta od kaucyi, skoro rezerwy dojdą do pewnego minimum, albo skoro pewne warunki bliżej nieokreślone w ustawie znajdą, których uznanie pozostawiono władzom.

Uwolnienia od ogólnej gwarancji dla tych założycieli — t. j. dla gmin i powiatów, nie ma. Dopuszczeniu tacy do wpływu na Instytucję zostali ustawowo — rząd a potem założyciele. Wszystko ma się rozumieć na gruncie ustawowym t. j. na gruncie koniecznych, jak ustawa mówi — potrzeb Instytucji — choćby nawet czasem potrzeby te stały w sprzeczności z ustawą — dalej na gruncie pożytku Instytucji. Uznanie potrzeb pod względem pożytku lub

konieczności zawisło wedle ustawy — od swobodnego uznania władzy rządowej,

Z danych dotąd przywiedzionych wyływa, że i drugie znamię pierwotnych kas oszczędności ich samorząd zupełny — z biegiem czasu, uległ zmianie. Ciekawem i interesującym staje się przeto dla sfer zawodowych rozejrzeć się w tej kwestyi, tem więcej, że jest to kwestya bardzo żywotna, i że zachodzi do pewnego stopnia podejrzenie, iż charakter samorządny pierwotnych Instytucji w praktyce bez mała poczyna dochodzić obecnie do tego stanu co i charakter ich humanitarny.

Pierwotnie instytucja kas oszczędności ze znamieniem wybitnem humanitarnem, była instytucją samoistną naprawdę, samodzielną, autonomiczną zupełnie, podległą jedynie ustawom i przepisom o towarzystwach humanitarnych. Ustawodawca reformując tę instytucję ze względu na wkładki, musiał rozpatrzyć ją wszechstronnie. Wyrazem tego rozpatrzenia się jest ustawa z r. 1844. Z niej też wyływa, że mimo dopuszczenia do wpływu na samorząd kas, gwaranta, tam gdzie gwarant dawał ogólną porękę za gospodarkę kasy jasno widział ustawodawca, że w ogóle interes założyciela nie zawsze musi być w zgodzie z interesem instytucji założonej. Wprawdzie zgoda jest wszędzie pożądana, nie od rzeczy przeto byłaby ona i w wypadku omawianym, jednak jak wszystko na świecie tak i interesa założyciela mogą się znaleźć w kolizyi z interesami instytucji założonej, gdyż nie można twierdzić, że w potrzebach gminy i w zapatrywaniach na ich zaspokojenie przy przeróżnych materjach musi zachodzić zgodność z potrzebami Instytucji, zważywszy, że są to dwie sfery o zupełnie różnych celach, o zupełnie różnych podstawach i różnych zakresach, skazanych do dojścia do swych celów po zupełnie różnych drogach. Najradsza to rzecz na świecie, zdrowe pojmowanie kollidujących sfer, oraz stosowanie w razie kolizyi na obie strony słusznej miary wedle danych, wedle możności. Decyduje tu tedy jasne pojmowanie natury obu sfer, rzecz w praktyce nie tak częsta, i stąd wpływ zapatrywań przeważający po stronie jednej lub drugiej. Rozpatrując też na równi z ustawodawcą z r. 1844. teren kas oszczędności dzisiaj nawet, nie można się zamknąć przed oczywistością, przed uznaniem, przed przekonaniem, że jakkolwiekby się pojmowało na tle obowiązującej normy naturę kas, ich cel i posłannictwo, to one czy brane jako Instytucja humanitarna, czy czysto depozytowa, czy kredytowa, czy wreszcie jako pomieszczenie tego wszystkiego w ustosunkowaniu, w jakim się to pomieszczenie dziś widzi, do spełnienia swej praktycznej usługi, potrzebują pewnej swobody, autonomii, swego gruntu, samoistności, odrębności, wolności czy jak to tam nazwać, potrzebują o tyle, aby spełniły to, do czego je ustawa powołała, spełniły po prostu swój cel praktyczny. Spełnienie celu tego może być pełniejsze i mniej pełne, z większą korzyścią lub mniejszą. Zależy to od najrozmaitszych warunków, nie w ostatnim atoli rzędzie będzie właśnie ta autonomia t. j. ta możność, która dozwala instytucji więcej zbliżyć się do spełnienia swego praktycznego celu, która dozwoli na pełniejszy, wszechstronniejszy plon pracy, która wydobędzie z instytucji jeżeli nie wszystko, co ona dać może w danych warunkach, to przynajmniej jak najwięcej. Co od tego instytucję wstrzymuje, oddala, jest dla niej szkodliwe, i takim nazwane być musi, w dodatku szkodzi to i stronie drugiej, jeżeli się rzecz zgłębi. Szkodliwem więc musi się zwać każdy interes, który nie ma na oku tej strony, tych zadań instytucji, ale zadania obce, odmienne, skądinąd tu

przyniesione. Interpretacja zadań kasy, zwłaszcza u zarządów, które na terenie kas bronią i protegują zadania kasie obce, będzie i jest przeróżną. Czasem to, że kasa szkodę ponosi, że niedość jej interesu są sprawowane, bywa jako wynik humanitarnego charakteru tejże nazywane. W końcu jednak z owoców kilku lat i ze stanu instytucji da się napewno, może nie każdemu skonstatować jakie zapatrywania w zarządzie przeważały, i da się z wszelką ścisłością orzec, czy zadanie kasy spełniono, czy nie, czy zarząd służył kasie, czy też służył czemu innemu. Trzeba sobie również raz jasno powiedzieć że nie wszystkim jest dane, aby nie czekając wyniku lat, z góry przy konkretnych danych mogli orzekać, co wyjdzie na korzyść co na niekorzyść kasy. Lubo z grubsza mylić się tu przy dobrej woli trudno to we wielu szczegółach, aż dziwić się trzeba, jak łatwo wszystko ludziom do głowy włożyć można z powodu zdaje się nie zdawania sobie sprawy z istoty kas, i tej pozornej chaotyczności, w jaką kasy co do istoty ich praktyka ubrała. Poza tem atoli grają tu role także polityka, ambicya, interes własny i t.p. — W takich warunkach rozpanosza się po instytucjach chwast zwykle.

Nie można twierdzić, że się tak zawsze i wszędzie dzieje, możliwość atoli wykluczyć niepodobna. Korzyść zaś instytucji i z tą możliwością zawsze liczyć się każe. Ludzie są ludźmi i przypuszczać, liczyć na coś, co się wydaje i jest samo przez się jasne i zrozumiałe, brać ludzi jako ideały, zawsze idące po linii słuszności i przedmiotowości byłoby tylko naiwnem. Legislacya od tej naiwności jest daleka, ale interpretacya ustaw powinna tak samo od niej być daleką.

Wszystko to zmierza do jednego, tj., że zachowanie autonomii, odrębności, samoistności, faktycznej dla instytucji kas jest dla dobra tych kas rzeczą konieczną, warunkiem, bez którego obejść się nie można, jeżeli w zdrowiu ma się instytucyę rozwijać. Zgodzić się na to, nie trudno i wyjątkiem musi być ten, kto instytucyę wtedy będzie uważał za normalną, kiedy jej sprawy bez niej, może wbrew niej będą decydowane, albo przy pozornej samodzielności, będą uzależnione od woli, od interesu od widzimisię może kogo innego.

Podniosłem, że legislacya na punkcie samorządu kas od naiwności jest daleka. Dowodem tego jest jasne sformułowanie zasady samorządu w §. 2. statutu wzorowego rządowego z r. 1892. Tamże orzeczono, że kasę oszczędności zakłada gwarant za własną poręką, instytucyę atoli mimo to nie jest zakładem gwaranta, ale instytucyą samodzielną założoną i samodzielną urządzoną, zostającą pod nadzorem rządowym.

Nie inaczej przedstawia się rzecz w ustawie z r. 1844. Dominuje ta zasada nad całą ustawą i myśl ta przenika całość przepisów. Przypuszczać trzeba, że tak silne zaakcentowanie samoistności instytucji i co do sposobu założenia i co do sposobu urzędzenia, mimo poręki założyciela, na swój bardzo jasny cel i bardzo zrozumiały powód. Również silne zaakcentowanie nadzoru rządowego, wyraźnie dowodzi, co i praktyka stwierdza ustawicznie, że każdy inny z zewnątrz pochodzący nadzór prócz niego jest wykluczony.

Takie jest postanowienie ustawowe w tej sprawie. Teorya lepszego nie również dać nie może w wypadku omawianym. I onieważ atoli w tworze żywym przepłata się teorya ustawicznie z potrzebami praktyki czyli materialnej możności, przeto w praktyce co do tej samoistności instytucji kas oszczędności widzieć się dają przeróżne wyrazy tejże zasady, gdzie

autonomia instytucji widzieć się daje w uwarunkowaniu bardzo różnem. Zapytać się tedy wypada, w czem praktycznie polegać winna, zasada samoistności, skoro w życiu znalazła tyle różnych wyrazów, mimo przepisu ustawy jednego i tego samego dla wszystkich i w czem polega podtrzymanie tej zasady w uwarunkowaniu praktycznem. Badanie tej kwestyi może wykazać, że bezwzględna ta zasada tj. samoistność być dzisiaj już nie może, że jej istota dziś polega na względności. Słuszność przeto wymagałaby, aby uwzględnić czynniki pozakasowe, czynniki interesowane sprawami kas, przy statuowaniu samodzielności w praktyce. Badanie to atoli powinno również oświecić i drugą stronę sprawy tj. jak daleko bez szkody dla instytucji może iść wpływ czynników pozakasowych na samoistność instytucji, czyli gdzie musi i powinna być pociągnięta granica w życiu obu sfer, co znowu nas doprowadzi tam, od czegośmy wyszli tj. do wykazania, czego nie może uronić instytucyę ze swej samoistności, bez szkody dla siebie, czyli okazać się winno, w czem dziś polega właściwie praktyczna samoistność dająca instytucjom zdrowie i powodzenie.

Do wpływu na to, co się w instytucji ma dzieć w ogóle albo co się dzieje faktycznie, tj. do wpływu na jej samoistność zostały dopuszczone jako już widziliśmy, państwo, oraz gwarant, który bywa założycielem. Zawsze gwarant założycielem nie jest, przykładem takim u nas galicyjska kasa oszczędności. Jeżeli założycielem jest towarzystwo, instytucyę jest w pełnem słowa znaczeniu samorządną, podległą tylko wpływowi państwa.

Co do wpływu państwa, uzna chyba każdy, że wpływ jest usprawiedliwiony, że inaczej być nie może i nie powinno, pierwotne kasy wpływowi temu już ulegały, r. 1844. zmienił tylko podstawę prawną. Wpływ państwa atoli nieograniczonym nie jest, samowoli nie ma. Państwo rozważyło dokładnie podówczas istotę instytucji, zebrało wszystko przedmiotowo, co na korzyść nowej instytucji wyjść może i określiło całe postępowanie przy założeniu i wśród obrotu, w ustawie nadanej. Do tej ustawy ma obowiązek dostosować się każda poszczególna kasa w swych statutach. Cel, o który we wszystkich przepisach ustawy chodzi, jest bezpieczeństwo wkładek, czyli bezpieczeństwo własności. Gdyby miało się okazać, że środki przez Rząd stosowane dla bezpieczeństwa wkładek, z czasem stały się krępującymi niepotrzebnie, i że przepis w ten sposób szkodzi, nie przyczyniając się do podtrzymania celu, reńdura złego stanu jest zawsze możliwa w drodze zwykłej ustawodawczej, jakoteż jak na ówczesne czasy w bardzo liberalnym przepisie, że można i ustawie przeciwne przepisy w poszczególny statut wprowadzić, jeżeli się wykazuje konieczność takiego przepisu u władz, które rozstrzygają co do niego swobodnie.

Do dopilnowania wpływu Rządu, w praktyce służą: Rząd po pierwsze zastrzegł sobie ustawowo zatwierdzenie każdego poszczególnego statutu, oraz wszelkich jego zmian, po drugie Rząd ma zwierzchni nadzór nad instytucyą. Tenże obejmuje zatwierdzanie czyli zgodę Rządu na najważniejsze regulamina i instrukeye w interesie instytucji wydawane, zatwierdzanie preliminarza wydatków na zarząd, zatwierdzanie rozdziału zysku, ocenianie celu na który instytucyę ze swych zysków dać coś zamierza, zgodę na ustanowienie etatu i płac urzędników, zgodę na sposób rozwiązania czy jakichś urzędzeń i oddziałów w kasie czy samej kasy w całości, itp. Ponadto tj. po trzecie Rząd ustanowił dla każdej kasy poszczególnie swego komisarza, który ma dopilno-

wać wszystkiego w instytucji odnośnie do statutu, a więc bezpieczeństwa i porządku każdym statutem wymaganego. Z tego wynikało, że dopóki instytucja pilnuje sama ustawy i statutu, rządzi się sama, w każdym wypadku od chwili, kiedy od ustawy i statutu odstępuje, dopuszcza do wpływu, państwo. W takim wypadku wchodzi na plac Rząd, i robi wszystko, co potrzeba, aby bezpieczeństwo, porządek, ład przywrócić, a przywróciwszy je powołuje znowu społeczeństwo w sposób przepisany do objęcia w instytucji funkcji samorządnej w ramach ustawy. Takim jest wpływ państwa, wpływ Rządu na samorząd instytucji.

Wpływ to wielki a trzeba przyznać ogółem wpływ zdrowy i moralny. Narzekania poszczególnych kas lub ich związków, jakie słyszeć się dają, na wpływ Rządu, a których wyrazem często są fachowe pisma, w istocie swej zwykle więcej odnoszą się do pozytywnego prawa tj. zwracają się do legistów, mniej do wykonania danego raz prawa. O ile odnoszą się one do wykonania, ustawa dla obrony dała kasom instancję, a wreszcie trzeba zauważyć, że o ile narzekania ostatnie bywają słuszne, to ostatecznie pochodzi nieraz orzeczenie ze skierania się wpływów w samej kasie, a wtedy jedna strona zawsze narzekać musi, i trzeba by dokładnie rozważyć, gdzie w danym wypadku jest słuszność czyli korzyść instytucji. Jeżeli w samych zarządach kas nieraz widzieć można wielką chaotyczność w zapatrywaniach na kasy, ich cele i potrzeby, to bardzo dziwić się nie można, jeżeli przy wzajemnym oddziaływaniu społeczeństwa na Rząd i Rządu na społeczeństwo i w Rządzie czasem i jego zapatrywaniach coś z tej chaotyczności swój wyraz znajdzie.

Ogółem atoli jest wpływ Rządu tylko korzystny.

Za szkody jednak materialne, jakie skutkiem złej gospodarki, w kasach trafiają depozytariusza, Rząd nie płaci odszkodowania żadnego i w ustawie go nie przyrzekł w żadnym wypadku. Ta funkcja, tj. obowiązek płacenia za szkody, a właściwie obowiązek zwrotu wkładki bezwarunkowo wraz z odsetkami, w ogóle pokrycia wszelkich zobowiązań kasy, objęli z ustawy gwarant, gminy, powiaty, czasem kraje, i za tę funkcję zostali oni dopuszczeni również do wpływów na samorząd instytucji. Wypadek rzeczywistego płacenia za szkody na ogół kas oszczędności i czas, przez który one już istnieją, zachodzi nadzwyczaj rzadko. Trzeba już wielkiej niedbałości i niedopilnowania własnych ustawą zagwarantowanych praw, aby gwarant znalazł się w podobnej sytuacji.

Zwykle, w praktyce nie grozi założeniu instytucji i objęcie poręki gwarantowi żadną szkodą, jest ona więcej na papierze jak w rzeczywistości, daje natomiast ona w ręce gwaranta wpływy i korzyści bardzo wielkie i przeróżnej natury. Poręka in lege lata wygląda na ciężar, w praktyce obraca się na wielką premię za założenie kasy, byle tylko się dopilnować zawsze. Ale, przecież czasem trafić się to może.

Ta możliwa, lubo tak daleka w rzeczywistości, a zawsze i przez gwaranta zawiniona, ewentualność, jeżeli tylko gwarant miał swój wpływ na instytucję, stała się powodem, ale nie wyłącznym, że gwaranta do wpływu na samorząd kas dopuszczono. Z tego powodu oraz z drugiego, że wtedy, kiedy instytucja rozpoczyna istnienie, gwarant na zarząd łoży, które to wydatki później instytucja zwykle mu zwraca, dalej, że kiedy nie ma instytucja rezerw, za nią gwarant kaucję składa, którą przy wzroście rezerw wycofuje, a wreszcie, że kiedy rezerwy są słabe,

gwarancja ogólna ze strony założyciela objęta, uzupełnia te rezerwy i zawsze później stanowi wzmocnienie rezerw i wzmocnienie zaufania do instytucji i jest to ze strony gwaranta pretensja słuszna do ustawodawcy, aby poręka gwaranta była ubezpieczona takim wpływem na instytucję, któryby mu dawał za rękojmię również rękojmię że z powodu gwarancji nie poniesie szkody, albo jak najmniejszą. To jest właściwy interes gwaranta w tej sprawie, w tym stosunku. Reszty strzeże Rząd.

Chodziłoby teraz o praktyczne przeprowadzenie tej zasady takiej, aby dawało gwarantowi, co się jemu należy, a zostawiło kasie oszczędności, co jej przy najmniej niezbędnie jest potrzebnem w samorządzie aby zdrowo się rozwijała. Ustawodawstwo atoli w tej materii bardzo zgruba sprawę załatwiło.

Postanowiło ono, że Kasą zarządza Wydział, z którego ma wyłonić instytucja wszelkie organa do zarządu, kontroli, ładu i porządku potrzebne. Wydział ten zaś ma być wybrany przez gwaranta. Tak zastrzega ustawa wpływ gwaranta z powodu rękojmi. Wydział przeto biorąc rzeczy normalnie i zdrowo, oraz po myśli ustawy, którą atoli jedni mogą widzieć i uznawać; inni zaś niekoniecznie, zwłaszcza gdy mają powód po temu, a to dla tego zdaje się, że ustawa nie tego wyraźnie co do granic wpływu gwaranta wyraźnie i szczegółowo nie pisze, i jest organem zaufania gwaranta, któremu gwarant ustawowo zdać musi rządy nad instytucją, dla rządzenia po myśli ustawy instytucją tj. dla rządzenia nią według korzyści instytucji a z dopilnowaniem poręki gwaranta. (C. d. n.).

Jan Kusz.

Wkładki oszczędności.

W Nrze 15763. Neue Freie Presse z dnia 10. czerwca rb. zamieścił Dr. Alfred Zgórski pod powyższym tytułem (Die Spareinlagen) artykuł, który poniżej w całości podajemy, za trzegając sobie omówienie tego artykułu w następnym numerze *Oszczędności*“.

Artykuł pomieniony brzmi:

W pierwszych dniach maja br. obradowała ankieta zwołana przez ministerstwo sprawiedliwości, która rozpatrzyć miała kwestye, połączone z rewizją ustawy o stowarzyszeniach z 7. kwietnia 1873. Obrady te były wprawdzie poufne, jednak zagajające przemówienie ministra sprawiedliwości zostało opublikowane, zawierając zaś ta mowa zasadnicze rysy zamierzonej reformy naszej organizacji stowarzyszeniowej. Między postawionymi ankiecie pytaniami, było może najważniejszem: czy i o ile winno być uregulowane i ograniczone przyjmowanie przez stowarzyszenia pieniędzy na książeczki oszczędności? Że na pytanie to nastąpić musi absolutnie odpowiedź twierdząca, żadnej nie ulega wątpliwości, dziwnem jest natomiast, że ministerstwo sprawiedliwości ważne to pytanie postawiło tylko odnośnie do stowarzyszeń, a nie poddało go badaniu w całej jego rozciągłości.

W kwestyi wkładek oszczędności, chodzi o pewne, nader ważne szczegóły, a mianowicie:

Dla jakich klas ludowych stworzono urządzenie książeczek oszczędności i czy ma ono istnieć dalej?

Jakie instytucje winny być upoważnione do wydawania książeczek wkładkowych lub oszczędności?

Czy należy ograniczyć minimalną i maksymalną wkładkę dla jednej partii, jakoteż poddać usta-

wodawczemu ograniczeniu sumę wkładek oszczędności, jaką jedno oszczędnościowe stowarzyszenie przyjąć może?

Czy może lub musi być ustawodawczo określona dla stowarzyszeń oszczędnościowych wysokość stopy procentowej dla wkładek?

W jaki sposób mają być lokowane zebrane wkładki oszczędnościowe?

Te kwestie były w ostatnich czasach nie tylko przedmiotem rozpraw ankiety majowej, ale zajął się nimi rząd niemiecki, który wielkiej ankiecie bankowej, jaka ma być zwołana, przedstawi także kwestyę zabezpieczenia płynności depozytów, a więc także wkładek oszczędności. Z drugiej strony kasy oszczędności występują ze skargami (niektóre niemiecko-czeskie nawet w drodze urzędowych oświadczeń), że banki robią im konkurencyę w oszczędnościowym interesie. Sprawa więc stała się zupełnie aktualną.

Jeśli się mówi o wkładkach oszczędności, mieć przytem na myśli należy kasy oszczędności jako naturalne instytucje oszczędnościowe. Pominąwszy ich początki w 18. stuleciu, właściwy rozwój kas oszczędności w Europie środkowej rozpoczyna się w drugiej ćwierci przeszłego stulecia. Podstawą dla nich były znakomite, jak na owe czasy, postanowienia prawne w poszczególnych państwach: we Francji ustawa zasadnicza kas oszczędności z 5. czerwca 1835., w Prusach regulamin normujący zakładanie kas oszczędności z 12. grudnia 1838., w Austrii regulatyw kas oszczędności z 30. września 1844.

Wszystkie trzy powyższe ustawowe postanowienia są właściwie tylko ustawami ramowymi, odznaczają się jasnością i posiadają tak praktyczne urządzenia, że bardzo poważny rozwój kas oszczędności w tych państwach zawdzięczać można właśnie tym w zasadzie do dziś obowiązującym prawnym postanowieniom. Tylko Francja stworzyła nową ustawę o kasach oszczędności z dnia 12. kwietnia 1906., która jednak nie sprzeciwia się niczem ustawie z r. 1835., podczas gdy w Prusach i Austrii obowiązują ciągle jeszcze stare ustawy z r. 1838, wzgl. 1844. A jednak, kasy oszczędności w obu tych państwach z małych początków doszły do kwitnącego stopnia rozwoju. Wedle ostatnich urzędowych wykazów, z końcem roku 1905. było we Francji 550. kas oszczędności o stanie wkładek 4765. milionów franków, w Prusach 1374. kas z 8293. milionami marek, zaś w Austrii 611. kas z 4748. milionami koron.

Obok kas oszczędności, rzuciły się do interesu wkładkowo oszczędnościowego stowarzyszenia i od siódmego dziesiątka lat ubiegłego stulecia doprowadziły do wcale poważnych rezultatów. Wedle ostatnich wykazów, istnieje w Austrii 6375. stowarzyszeń kredytowych, które wykazują 1453 $\frac{1}{3}$ miliona stanu wkładek. Od lat trzydziestu rząd austriacki udziela bankom upoważnienia do przyjmowania wkładek pieniężnych na książeczki, a więc w formie zupełnie niemal identycznej z wkładkami oszczędności. Do teraz korzystają z tego upoważnienia niemal wszystkie banki w Austrii, gdyż na tym punkcie stał się rząd w ostatnich czasach nader hojnym. Wedle ostatnich wykazów urzędowych, tego rodzaju wkładki wynoszą we wszystkich austriackich bankach 425 $\frac{1}{2}$ miliona koron, w cyfrze tej jednak mieści się stosunkowo nieznaczna kwota, jako wkładki na asygnaty kasowe.

Zasadnicze ustawy dla kas oszczędności, względnie wkładek oszczędności we wszystkich wyżej wymienionych krajach miały na oku podniesienie zmysłu oszczędności wśród warstw uboższych i dla-

tego szczególny dozór rządowy nad kasami oszczędności jest usprawiedliwiony. Ludzie bogaci mieli być zupełnie wykluczeni, reflektowano tylko na drobne wkładki. Tej pierwotnej zasadzie pozostały najwierniejsze francuskie kasy oszczędności, podczas gdy kasy niemieckie, a szczególnie austriackie, przyjmują jako wkładki oszczędności bardzo poważne kapitały i przez to samo przekształcają się w formalne banki depozytowe.

Z początku interes wkładkowy uprawiały faktycznie tylko kasy oszczędności, wraz jednak z rozwojem organizacji stowarzyszeniowej, która w tym kierunku szczególnie się rozwinęła, zwiększyły się wkładki na książeczki w stowarzyszeniach i przybrały dziś poważne rozmiary. Cofnięcie się jest tu niemożliwe zresztą, powinny stowarzyszenia działać jako lokalne zakłady dobra powszechnego i stosownie do ich natury zrównać się z kasami oszczędności. Jest natomiast przeciwnem istocie wkładkowości jeśli uprawiają ją wielkie banki, które tak terytoryalnie, jak interesowo, jak najbardziej muszą rozszerzać swą działalność i nie mogą stać zdala od interesów spekulacyjnych i ryzykownych. Banki przyjmować powinny pieniądze tylko od ludzi bogatszych, pod względem gospodarki pieniężnej wykształconych, zaś ludzi uboższych pozostawić należy instytucjom lokalnym. Formalnie wyrazem tej zasady ma być książeczka oszczędności. Z drugiej strony, tak kasy oszczędności, jak i stowarzyszenia nie powinny przekraczać swoich granic terytoryalnych i interesowych, nie powinny ściągać dla się drogami ubocznymi wielkich kapitałów i uprawiać wielkich wybitnie bankowych interesów.

Powinna więc być ustawowo unormowana minimalna i maksymalna wysokość wkładek poszczególnej partii w ruchu oszczędnościowym. Regulatyw pozostawia odnośne postanowienia samym kasom oszczędności, które też z reguły uwidoczniają to w swych statutach, jednak ograniczają maksymalną wysokość tylko na jedną książeczkę, nie zaś na jedną partycję, tak, że partycje obchodzą ten przepis przez wkładanie na większą ilość książeczek. Pod tym względem urządzenie we francuskich kasach oszczędności jest bardzo racjonalne i godne naśladowania. Ogólna suma stanu wkładek poszczególnych kas oszczędności jest u nas, podobnie jak i w Niemczech, ustawowo, a z reguły także statutowo nieograniczona, a mianowicie ani ze względu na wysokość własnych funduszków kasy oszczędności, ani na granice ewentualnej komunalnej gwarancji przy kasach gminnych i powiatowych. Własne (rezerwowe) fundusze kas oszczędności wynoszą we Francji 4 $\frac{2}{3}$ procent, w Niemczech 6 $\frac{2}{3}$ procent, zaś w Austrii 8 $\frac{1}{2}$ procent ogólnego stanu wkładek. Stosunek więc przedstawia się najkorzystniej u nas, mimo to jednak nie jest wcale wystarczającym, tembardziej, że stosunek ten przy poszczególnych kasach oszczędności przedstawia się znacznie niekorzystniej.

Jeszcze gorzej przedstawia się ten stosunek w niektórych czeskich tego rodzaju instytucjach. Projekt nowej ustawy o stowarzyszeniach wymaga znacznie wyższego procentowego stosunku w asnych funduszków do stanu wkładek. W wielu kasach oszczędności wkładki gwarantowane są przez gminy lub powiaty, takie zaś gwarancyjne uchwały władze przełożone bez przeszkód zatwierdzają, mimo, że takie gwarancje z reguły są nieograniczone, z drugiej zaś strony, obdłużenie i zobowiązania tych korporacyj podlegają ustawowym ograniczeniom. Ogólna więc suma wkładek poszczególnych kas oszczędności winna być zawisłą od procentowego stosunku do własnych funduszków, zaś przy gwarancyjach

komunalnych, cyfrowo i ustawowo winna być ograniczoną.

Nasz regulatyw dla Kas oszczędności postanawia, że wkładki mają być oprocentowane wedle używanej w kraju stopy procentowej, aby zebrane pieniądze z pożytkiem, ale pewnie mogły być ulokowane. Teraz przynajmniej same Kasy oszczędności, że stopę procentową wkładek podnoszą ze względów konkurencyjnych, muszą więc dlatego szukać zyskowniejszego lokowania kapitałów co znowu nie zawsze idzie w parze z pewnością i bezpieczeństwem lokacyi. Ten szczegół posiada znaczenie ekonomiczne: niska lokalna stopa procentowa Kasy oszczędności ułatwia uzyskanie niższej lokalnej stopy procentowej od pożyczek, mimo chwilowej fluktuacji stopy procentowej na światowym pieniężnym targu. Ta metoda, gdyby stosowano ją powszechnie przy wkładkach oszczędności, nie byłaby szkodliwą dla Kas oszczędności, a na stan wkładek, mimo podnoszącej się światowej stopy procentowej, by nie wpływała. Widać to najlepiej na pocztowej Kasie oszczędności, która mimo zmian stopy procentowej zostaje zawsze przy swoich 3 prc. i swój stan wkładek ciągle podwyższa. Przejściowe cofania się znieść łatwo, jeśli instytucje oszczędnościowe swe lokacje utrzymują w możliwej płynności.

Ten punkt jest też najważniejszym w całej kwestyi kas oszczędności. Kasy francuskie, które swe wkładki lokują za pośrednictwem „Caisse national d'épargne“ (pewnego rodzaju pocztowa kasa oszczędności) i instytucji państwowej „Caisse des depots et consignations“, a mianowicie przeważnie przez zakupno rent, osiągnęły absolutną płynność swoich wkładek. Dopiero nowa ustawa o kasach oszczędności z r. 1906 pozwala minimalną część funduszków kasy oszczędności lokować na lokalnych hipotekach, z uwzględnieniem w pierwszej linii celów ogólnego dobra. Pruskie kasy oszczędności uprawiają bardzo wydatnie hipoteczny interes — niektóre z nich mają w tej gałęzi ulokowanego kapitału 80 proc., przeciętnie jednak mają kasy pruskie 61 proc. pretensyi hipotecznych Austriackie kasy oszczędności włożyły w ten dział 65¹/₂ proc., przyczem niektóre kasy poszły daleko poza tę granicę, a przeciwnie innym daleko do jej osiągnięcia. Jeśli za ruchome wkładki kasy oszczędności uważać będziemy stan efektów, lombard, zdolny do eskontu portfel i wkładki gotówką w innych wypłacalnych instytucjach, to kasy oszczędności francuskie okazały się niemal zupełnie płynnymi, pruskie w 49 prc., zaś austriackie w 33¹/₁₀ prc. ogólnego stanu wkładek.

Regulatyw dla kas oszczędności z r. 1844 troszczył się więcej o płynność niż o zabezpieczenie pewności wkładek i dlatego poleca on przedewszystkiem jako podstawę lokację na hipotekach. Regulatyw miał na oku małe lokalne zakłady z kołem klientów nawzajem sobie znanych, na których w razie potrzeby liczyć można. Także kredyt realny przed prawie 70 laty nie miał opieki, więc też i hipoteczna działalność kas oszczędności miała podówczas gospodarze umotywowane w o wiele większym stopniu. Teoretycznie byłoby najwłaściwiej kasom z ruchomymi wkładkami zabronić zupełnie interesu hipotecznego jako nieruchomości. Przeciwnie temu przemawiają praktyczne gospodarze względy. Nie więcej jak tylko 25 procent wkładek mogłyby być unieruchomione, gdyż także t. zw. ruchome lokacje zupełnie ruchomymi nie są, gdyż ani weksle nie wpływają od razu w całości, ani też efekty nie mogą być nagle zupełnie wysprzedane. Potrzebom kredytu hipotecznego zadośćuczynić mogą mnożące się stale instytucje hipoteczne, a przedewszystkiem znajdu-

jące się w każdym koronnym kraju krajowe zakłady hipoteczne. Natomiast kasy oszczędności lokować powinny swe fundusze przeważnie w efektach, przez co pośrednio popierać będą interes hipoteczny, w zdolnych do eskontu wekslach i wkładkach gotówką w pewnych bankach, aby na każdy wypadek być wypłacalnymi i płynnymi. Do tego samego stosować się winni stowarzyszenia, które przyjmują wkładki oszczędności. Mniejszemu dochodowi z lokacyi przeciwstawiłaby się niższa stopa procentowa od wkładek, gdyby podwyższenie tej stopy procentowej w drodze konkurencyi zostało ustawowo utrudnione.

Że te zasady są słuszne, dowodzi najlepiej to, że także rząd w ustawie z 28. maja 1882., przy zakładaniu pocztowej Kasy oszczędności tej samej trzymał się zasady i zupełnie zapomniał o postanowieniach § 19. regulatywu z r. 1844. o lokacjach hipotecznych

Ten dobry przykład naśladowają także inne większe i dobrze prowadzone Kasy oszczędności w Austrii. Pierwsza austriacka Kasa oszczędności w Wiedniu posiada 52 i pół prc. w efektach i lombardzie, styryjska Kasa oszczędności w Gracu 42⁸/₁₀ prc., a powszechna Kasa oszczędności w Linciu nawet 54¹/₂ prc.

Nasze Kasy oszczędności i stowarzyszenia są naogół zdrowe i wkładkującym nie grozi ze strony tych stowarzyszeń żadne niebezpieczeństwo. Jednak rozwój tych zakładów jest znaczny i za szybki, by w czasach dobrych nie czynić przygotowań, iżby w czasach złych nie powstały jakie zaburzenia w gospodarzem życiu. Galicyjski Bank krajowy zwrócił się już do galicyjskiego Wydziału krajowego z wnioskiem, by Sejm zaproponował rządowi zmianę w instytucji Kas oszczędności.

Ponieważ prawo wydawania książeczek oszczędności musi być subiektywnie i obiektywnie uregulowane, wkładki oszczędności skierowane być muszą na ustawowe tory, a zakłady oszczędnościowe otrzymać muszą charakter lokalnej instytucji publicznego dobra. Interesy Kas oszczędności w Austrii popsuły się, leczyć zaś je można tylko powoli i ostrożnie a konsekwentnie. Jako stadium przejściowe ustanowiony być musi dłuższy przeciąg czasu, niż to planuje rząd w ana ogicznym wypadku reorganizacji stowarzyszeń, a w dodatku i to należy wziąć pod uwagę, by poszczególnym kategoriom instytucji finansowych przyznane były jakieś korzyści w zamian za wyrządzone im szkody i cofnięte uprawnienia.

Kasy oszczędności w obec ustawy pensyjnej z dnia 16. grudnia 1906.

Nr. 1. Dz. pp. z. r. 1907.

(Referat Dyr. Dra Angermanna przedstawiony na Walnem Zgromadzeniu Delegatów).

(Dokończenie).

Z tego krótkiego zestawienia widać, że nowa ustawa zawiera bardzo wiele możliwości i że przeto otwiera się szerokie pole do swobodnego ocenienia władz.

Ustawa sama nie zawiera ściślej definicyi pojęcia instytutu zastępczego. Ze związku poszczególnych przepisów wynika, że za zakłady zastępcze należy uważać te zakłady, w których obowiązani do ubezpieczenia mogą być ubezpieczeni z tym samym skutkiem prawnym jak w zakładzie pensyjnym pań-

stwowym i jego krajowych zastępcach. Za regułę uważać należy, że obowiązani do ubezpieczenia urzędnicy pewnej kasy oszczędności mogą być ubezpieczeni tylko w jednym i tym samym zakładzie zastępczym.

§ 65 ustawy mówi:

„Za zakłady zastępcze będą uznane instytucje emerytalne, kasy pensyjne i prowizyjne itp., oraz istniejące już i zarejestrowane kasy zapomogowe, o ile odpowiadają następującym warunkom:

1) Prawa zapewnione członkom, obowiązkowi ubezpieczenia podlegającym i pozostałej po nich rodzinie muszą przeciętniej dorównywać najmniej świadczeniom ustawowym (§§ 6-ty do 19-go i 25-ty do 27-go).

2) Wkłádki członków, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia, mogą z jednej strony przekraczać wymiar ustanowiony dla nich w § 33, a z drugiej strony tę część premii, która spada na służbodawcę, tylko w takim odpowiednim stosunku, w jakim świadczenia zakładu zastępczego przewyższają świadczenia przewidziane w tej ustawie.

3) Na wypadek przejścia pewnego członka, podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia, z jednego ze zakładów zastępczych do zakładu pensyjnego lub do innego zakładu zastępczego, musi być przewidziane zobowiązanie zakładu zastępczego do przekazania temu nowemu zakładowi kwoty, dorównującej owej rezerwie premiowej, któraby musiała być uzbierana na rzecz dotyczącej osoby w razie ubezpieczenia jej w zakładzie pensyjnym

4) Co pięć lat, a mianowicie po raz pierwszy w roku 1910 winna być dokonywana techniczna rewizja funduszów (bilans asekuracyjny-techniczny), przyczem musi być przewidziane zobowiązanie do poczynienia potrzebnych ewentualnie kroków zaradczych, na wypadek, gdyby w stosunku do wymaganego ze stanowiska asekuracyjnego pokrycia świadczeń przepisanych tą ustawą, stwierdzony był niedobór.

5) Rozstrzyganie sporów w kwestyi pretensyj opierających się na statucie, oraz ich wymiaru musi być zastrzeżone sądowi polubownemu (§ 76-ty) posiadającemu dla zakładu zastępczego właściwość miejscową lub sądowi zwyczajnemu.

6) Odnośny zakład zastępczy musi podlegać nadzorowi rządowemu.

7) Tak statuty zakładu i wszelka zmiana w nich, jak rozwiązanie zakładu i sposób tego rozwiązania, muszą być zastrzeżone zatwierdzeniu rządowemu

8) Gdy odnośny zakład nie liczy najmniej 100 członków, musi albo posiadać wystarczające rezerwy bezpieczeństwa, które będą oznaczone w poszczególnych przypadkach na podstawie oszacowania asekuracyjno technicznego, albo też dać inne gwarancje w tym względzie.

Rozporządzenie wykonawcze w art. 36 dodaje, że wszystkie te instytucje zastępcze za takie będą uważane o ile po myśli postanowień, obowiązujących dla zakładów ubezpieczeń prawnie istnieją lub też na podstawie tych postanowień ogzystycyję prawną uzyskają. Zaopatrzenia na wypadek nieudolności i na starość, pochodzące od instytucyj pensyjnych innego rodzaju (statuty pensyjne, normalia pensyjne itd.) należy traktować jako umowy.

Jeśli nie dla wszystkich, to przynajmniej dla większej części galicyjskich kas oszczędności postanowienia ustawy o umowach zastępczych będą miały zastosowanie i to tak do tych kas, które mają dla swoich urzędników statut emerytalny jakoteż do tych które takiego statutu nie mają.

Rozporządzenie wykonawcze w artykule 42 powiada;

„Uznanie umów jako umów zastępczych zawiste jest od tego by je zawarto ważne pod względem prawnym i aby dopełniono warunków dla takich umów osobno w ustawie przepisanych.

Uznanie można także przyznać pewnej, z góry oznaczonej osnowie umowy (ogólne warunki ubezpieczenia, normalie pensyjne, przepis pensyjny, normalie prowizyjne, przepis prowizyjny), z tym skutkiem, iż umowy zawarte według uznanej osnowy uzyskają z chwilą zawarcia charakter umów zastępczych“.

Następnie ustawa żąda, by wszyscy urzędnicy jednej kasy podlegali jednemu ubezpieczeniu, a więc albo według statutu pensyjnego, albo przez ubezpieczenie wszystkich w jednym z uznanych zakładów ubezpieczeń — albo przez przyjęcie przez kasę gwarancji bez złożenia kaucyi, lub też przez złożenie kaucyi dla zabezpieczenia minimum

Ważnym równie jest przepis rozporządzenia wykonawczego pomieszczony w rozdziale o umowach zastępczych, który właściwie winien być pomieszczony w rozdziale o instytucjach zastępczych. Mianowicie wedle art. 36. rozporządzenia wykonawczego, w którym oznaczono, na jakiej podstawie instytucje zastępcze mogą się starać o uznanie ich jako takie, może uznanie ubezpieczeń pensyjnych także wówczas nastąpić, jeśli przewidziana w końcowym ustępie § 66. odpowiedzialność służbodawcy ograniczona będzie do ustawowych świadczeń minimalnych

Końcowy ustęp § 66. ustala, że umowy służbowe mogą wówczas być uznane, jako umowy zastępcze, jeśli obowiązany do ubezpieczenia urzędnik i pozostała rodzina po nim ma zapewnione pretensje do funduszu utrzymywanego w całości lub w części przez służbodawcę, nie stanowiącego atoli samoistnego obiektu prawnego — jeśli służbodawca za swe zobowiązania przyjął gwarancję i odpowiedzialność. Z tego też wynika, że statuty pensyjne, czy też jakiegokolwiek urzędzenia pensyjne kas oszczędności będą mogły, przy dobrej woli władz, być uznane, jako umowy zastępcze, skoro kasy przyjmą gwarancję za świadczenia w wysokości, przyznanej przez państwowy zakład pensyjny.

Celem uzyskania uznania umów za zastępcze, należy wedle art. 47. rozp. wyk. przedłożyć umowę na piśmie lub formularz, wedle którego umowy mają być zawierane 2) dowód, że wymaganiom § 66. ust. i art. 42-45 zadość uczyniono.

W szczególności wymaganą jest formalnie ważnie zawarta umowa i wypełnienie specjalnie w ustawie wyszczególnionych przepisów. Tu należy też obliczyć stosunek wysokości wkładki do renty, gdyż ustawa, jak wyżej wspomniano nakazuje, że wkładki członków mogą tylko o tyle przekroczyć ustawową wysokość wkładki i stosunek opłaty do chlebobawcy, o ile uzyska się wyższą rentę, tj. przy poborach do 2.400 kor. — nie może premia $\frac{1}{3}$ — do 7.200 kor. — 50% — obliczonych wedle technicznego ubezpieczenia zakładu przewyższać; dalej przyjęcie ubezpieczenia nie może być zawarunkowane od indywidualnych stosunków ubezpieczonego (zdrowie, ilość dzieci, stan itd.) i gorszych wogóle warunków, niż ustawa przepisuje — przy wystąpieniu ze stosunku służbowego musi być wydzielona rezerwa premii, jakoby powstała przy przepisanej ustawowej wkładce w zakładzie ubezpieczeń. Takie umowy mogą (nie muszą) być przez Ministerstwo spraw wewnętrznych uznane za zastępcze — przez

co znowu otwiera się furtkę dowolności, z którą liczyć się musimy — zwłaszcza, że ustawa czyni też zawisłem uznanie umowy zastępczej od przyjęcia przez służbodawcę (Kasę oszczędności) „der Haftung“ poręki za wypełnienie, co najmniej ustawowych obowiązków ubezpieczenia. Rozporządzenie w art. 36. uznaje, że z poręką tą na równi uważać należy złożenie kaucyi w wysokości odpowiadającej świadczeniom wedle technicznego ubezpieczenia obliczając zaś komentator p. Pers twierdzi, że „Haftung“ należy rozumieć, jako Sicherstellung tj. złożenie gotówki lub hipotecznego zabezpieczenia! - Dalej zaś z statutu wzorowego widoczne — że rząd zamierza w tym zakładzie prowadzić interesa bankowe, a to skupywać papiery pupilarne, przyczek o rentach pewnie nie zapomni, używać pożyczek hipotecznych, kupować dla siebie realności — eskontować weksle — a także obiecuje lokować fundusze w krajowych Kasach oszczędności — i w pocztowej Kasie oszczędności — i stowarzyszeniach gospodarczych i zarobkowych, ale tylko u ostatnich do wysokości wplaconych udziałów. Powstanie więc znowu konkurencya dla Kas oszczędności, z jednej, a źródło pomocy dla państwa, które sytuację tę z pewnością wykorzysta dla siebie i krajów niemieckich.

Z przedstawionych więc pokrótce przepisów ustawy — wynika, że leży w interesie Kas oszczędności, by starały się o uznanie umów za zastępcze, gdyż w każdym razie funkcyjaryusze na tem lepiej wyjdą, zachowa się autonomię i nasze kapitały nie odpłyną znowu do Wiednia.

Możebne też byłoby utworzenie funduszu wspólnego w zakładzie zastępczym specjalnie dla Kas oszczędności stworzyć się mającym — czem p. Dyrektor Ingwer już gorliwie się zajmuje.

Zachodzi teraz pytanie, co się stanie, jeżeli jakiś statut pensyjny kasy oszczędności nie uzyska z Ministerstwa charakteru umowy zastępczej, co się ma stać z tymi funduszami pensyjnymi, które może przy kasach istnieją, pomimo, że te kasy nie mają jeszcze statutu pensyjnego.

Rozporządzenie wykonawcze w tym kierunku nic nie przedstawia i jedynie ustawa w rozdziale XII krótko reguluje swój stosunek do tych: „innych sposobów zaopatrzenia, które nie mogą być poczytywane za dopełnienie obowiązku ubezpieczenia:

§ 69. ustawy powiada:

Ustawa niniejsza nie narusza zgoła tych stosunków prawnych, które zachodzą między osobą, obowiązkowo ubezpieczeniu podlegającą, a samoistnymi zakładami ubezpieczenia, oraz samoistnymi kasami zapomogowemi, prowizyjnymi i tym podobnymi, wreszcie służbodawcami w tym ostatnim razie, albo bezpośrednio, albo za pośrednictwem funduszu niesamoistnego, utrzymywanego całkowicie albo częściowo przez tych służbodawców.

O ile powyższym zakładom nie przyznano charakteru zakładów zastępczych, względnie równorzędności w myśl § 66. mogą świadczenia ustawowe być policzone na rachunek z umowy w takim stosunku, w jakim do pokrycia pierwszych przyczynił się służbodawca.

Postanowienia tego paragrafu wobec najrozmaitszych i skomplikowanych stosunków są bardzo szczupłe i niedostateczne, można atoli wedle treści tego paragrafu wydedukować, że np., jeżeli urzędnik mianowany za dekretem i uprawniony do pensyi po latach 35 czy 40 idzie w stan spoczynku, ma prawo żądać od kasy tytułem emerytury całej pensyi; ponieważ jednak on np. był przez 10 lat

ubezpieczony w państwowym zakładzie pensyjnym, więc w razie przejścia na emeryturę z powodu nieudolności, otrzyma — dajmy na to z zakładu pensyjnego K 540 tytułem reszty nieudolności. O tę więc kwotę (K 540), może mu kasa oszczędn. wtedy tylko płacić mniej pensyi, jeśli ona sama płaciła premie ubezpieczenia za urzędnika do zakładu pensyjnego; jeśli zaś płaciła tylko $\frac{1}{3}$ premii, może mu płacić mniej tylko o $\frac{1}{3}$ część z K 540 tj. K 360 id,

Istniejących obecnie u wielu kas oszczędności funduszów pensyjnych i ustawa i rozporządzenie wykonawcze wcale nie biorą w rachubę. W przyszłości, o ile one nie będą użyte do zakupna lat służbowych, będą miały służyć na pokrycie pretensyj urzędników do pensyi, albo może będą mogły być użyte, jako kaucya dla uznania umów zastępczych.

Ponadto w ostatnich dniach pismo czeskie „Bohemia“ dobrze w Ministerstwie spraw wewnętrznych informowane — doniosło, że rząd nosi się z myślą przedłożenia noweli, wedle, której wszelkie zakłady i umowy zastępcze mają być zniesione.

Jeżeli okaże się to prawdą — będziemy mieli dowód, wyłączności interesów polityki finansowej państwa, które chce zagarnąć wszystkie fundusze i powoli może odnośnie do kas oszczędności utorować sobie drogę do zajęcia wszelkich funduszów emerytalnych, a może i rezerwowych naszych kas oszczędności.

A więc baczność z naszej strony musi być czujną i sprawy te z oka spuszczać nie można.

To przedstawwszy wnoszę: Wydział Związku galicyjskich kas oszczędności zechce z prawem koceptacyi wybrać komisję któraby 1) po przeprowadzeniu studjum techniczno-matematycznego — zastanowiła się, czyli kasy oszczędności mają założyć swój własny instytut zastępczy — czy też przystąpić do Tow. oficyalistów prywatnych (o ile to Tow. uzyska charakter zastępczy) — czy też mają starać każda kasa oszczędności z osobna o uznanie umów swych za zastępcze - i 2) w tej mierze każdej kasie oszczędności swoją opinię w najkrótszym czasie w ciągu roku bieżącego udzieliła.

Opodatkowanie kas oszczędności.

Na posiedzeniu Rady państwa w dniu 8. kwietnia r. b. zgłoszony został następujący wniosek do regulaminowego traktowania:

Kasy oszczędności założone na zasadach regulatywu z dnia 2. sierpnia 1844. (debret kanc. nadw. z 26 września 1844). W myśl §. 1. tego regulatywu mają następujące zadanie.

Przeznaczeniem kasy oszczędności jest dać mniej zamożnym klasom ludności sposobność do bezpiecznego przechowania, oprocentowania i stopniowego zwiększenia się drobnych oszczędności a tem samem ożywić w nich ducha pracowitości i oszczędności.

Po myśli tego regulatywu mogą kasy oszczędności używać swoich nadwyżek tylko na dobroczynne i ogólnie pożyteczne cele lokalne. Kasy oszczędności nie są przeto zakładami, obliczone na zysk, a zapatrywanie, jakoby one były przedsiębiorstwami zarobkowemi gmin, stoi w sprzeczności i z duchem regulatywu jak i z praktyką władz nadzorczych, które przy każdej sposobności wpajają w kasy oszczędności, że one są zakładami dobroczynnymi i nadwyżki swoje mają przeznaczać na ogólnie pożyteczne cele, a nie na cele bieżące, z dochodów gminy pokrywać się mające.

A przeciw nowa ustawa podatkowa z r. 1896 zaliczyła kasy oszczędności pomiędzy przedsiębiorstwa podlegające podatkowi zarobkowemu, pomimo że kasom oszczędności, jako zakładom ogólnie pożytecznym nie obliczonym na zysk należy się uwolnienie od podatków, są one gotowe pewną część ciężarów podatkowych ponieść, żądają jednak, aby nie były gorzej traktowane niż wielkie, tylko na zysk obliczone zakłady zarobkowe. Pan minister skarbu niedawno 35% -y podatek zarobkowy nazwał wprost konfiskatą majątku, a mimo to spokojnie zezwala na to, że n. p. Ogólna kasa oszczędności w Linciu 50%, czeska kasa oszczędności w Pradze 46% swoich bilansowych nadwyżek płacą tytułem podatków i należyci i że w roku 1904 w przecięciu świadczenia kas oszczędności w podatkach i należyciach dosięgły anormalnej wysokości 28% ustawowo ustanowionej zasady podatkowej i dosięgły 32% bilansowych nadwyżek, podczas gdy przy przedsiębiorstwach czysto zarobkowych przecięcie tych świadczeń podatkowych jest o wiele niższe.

To obciążenie podatkowe tem bardziej jest rażące, że kasy oszczędności przy wymiarze podatku zarobkowego o tyle doznają uwzględnienia, że te z nich które wykazują nadwyżkę z obrotu wyższą ponad 400.000 koron, płacą pełnych 10%, podczas gdy inne zakłady płacą stopniowaną stopę podatkową 3%, 5% i 7 $\frac{1}{2}$ %.

Przyczyny tego nadzwyczaj wysokiego obciążenia podatkowego, o ile chodzi o podatek zarobkowy leżą w wadliwym stopniowaniu skali podatkowej, która nie uwzględnia możności świadczenia poszczególnych zakładów, i małe kasy ponad ich siły obciąża, następnie także w sposobie, jaki władza podatkowa przy ustaleniu zasady opodatkowania stosują do kas oszczędności. Dość wspomnieć tu o niewłaściwości dodatkowego opodatkowania rezerw nagromadzonych przed rokiem 1898, wciąganie procentów od wolnych od podatku efektów do podstawy opodatkowania, niepotrącania takich wydatków jak n. p. zapłaconych podatków zarobkowych z dodatkami i t. d.

Dalsze przyczyny leżą w tem, że kasy oszczędności obok podatku zarobkowego płacą także podatek rentowy i wysoką należyci ekwiwalentową

Oplata podatku rentowego wedle ustawy jest obowiązkiem wierzyciela. Wadliwość ustawy podatkowej, uznającej moc rozmaitych przewilejów podatkowych — tylko nie dla kas oszczędności zmusza kasy oszczędności do ponoszenia podatku rentowego. Tak więc podatek rentowy wbrew zamiarowi ustawy, obciąża kasy oszczędności i tem dotkliwiej to one odczuwają, ile że ustawa na nie, jako na dłużników nakłada obowiązek, podatek ten od wpłacających przy wypłacie procentów ściągnąć i wpłacić w kasie podatkowej, podczas gdy przy innych rodzajach lokacyi, jak n. p. przy zagranicznych papierach wartościowych przy lokacyach na rachunkach bieżących w bankach nie istnieje ten obowiązek ściągania podatku rentowego i podatek bywa pobierany od wierzyciela na podstawie zeznania. Przy tym atoli sposobie opodatkowania usuwa się znaczna część dochodu od podatku i gdy zatem o wiele podatkowo silniejsze odsetki od węgierskich i innych zagranicznych papierów i lokacyi na rachunkach bieżących w bankach po większej części pozostają wolne od podatków muszą kasy oszczędności opłacać podatek rentowy nawet od najdrobniejszych wkładek — Przy należyci ekwiwalentowej tak się znowu stosunki ułożyły, że ten sam fiskus, który uważa kasy oszczędności za przedsiębiorstwa zarobkowe i obowiązane do opłacania podatków, przy obliczaniu należyci ekwiwalentowej traktuje je nie jako przedsiębiorstwa zarobkowe lecz

jako „pobożne fundacye“ i to tylko dlatego, by mógł od nich wysoką należyci ekwiwalentową, a mianowicie 3% od nieruchomego a 1 $\frac{1}{2}$ % od ruchomego majątku, podczas gdy banki i inne zakłady zarobkowe opłacają niższą należyci ekwiwalentową (1 $\frac{1}{2}$ % od nieruchomego — od ruchomego nie.)

Te, wszystkim znane wadliwości skłaniają podpisanych do postawienia następującego wniosku.

Wzywa się wysoki rząd, aby przy sposobności, mającego w roku 1909 nastąpić uregulowania podatków dochodowych, ustanowionych ustawą podatkową z roku 1896, także wziął pod rozwagę unormowanie opodatkowania kas oszczędności założonych na podstawie regulatywu z r. 1844 w tym kierunku, by

1) co do podatku zarobkowego.

Na miejsce dotychczasowej czterostopniowej skali, zaprowadzoną była skala 10 stopniowa (1—10%) by przy ustaleniu podstawy opodatkowania więcej niż doład liczono się z zasadami kupieckiego bilansowania i by w myśl tego, wszystkie z prowadzeniem przedsiębiorstwa połączone wydatki jako takie przy obliczeniu podstawy opodatkowania były uważane i by usunięto sprzeczne z ustawą późniejsze opodatkowania rezerw nagromadzonych przed rokiem 1898. —

2) co do podatku rentowego.

albo stopą podatkową od procentów od wkładek zniżono na $\frac{1}{2}$ % w kasach oszczędności założonych na zasadach regulatywu, lub by kasy oszczędności od obowiązku ściągania tego podatku były uwolnione.

3) co do należyci ekwiwalentowej.

By kasy oszczędności, jako przedsiębiorstwa podlegające podatkowi zarobkowemu postawione były na równi z innymi przedsiębiorstwami zarobkowymi i stosownie do tego, by nałożono na nie należyci ekwiwalentową obowiązującą przedsiębiorstwa zarobkowe.

W sprawie należyci ekwiwalentowej.

I.

Odnosnie do omówionych w czasopiśmie „Oszczędność“ w Nrze 2 z r. 1904 i Nr. 2 i 3 z roku 1907, należyci stemplowych, podajemy do wiadomości następujące orzeczenie c. k. galicyjskiej krajowej Dyrekcyi Skarbu z dnia 3 lutego 1908 L. 9409. Na zapytanie w sprawie należyci od deklaracyi, któremi wierzyciel hipoteczny zezwala na wolne od ciężarów wydzielanie części realności, służącej za hipotekę, oznajmiła krajowa Dyrekcyja Skarbu, że odpowiedź na to pytanie zawiera rozporządzenie ck. Ministerstwa Skarbu z 4. sierpnia 1893 r. dz. u. p. Nr. 132.

Najaktualniejszym jest ustęp 3. tego rozporządzenia.

Co do interpretacyi tego ustępu zauważa się co następuje: Jeżeli wyżej określona deklaracyja ekstabulacyjna jest potrzebna do ważności aktu prawnego, który trzecia osoba zawarła lub zawrzeć ma, t. j. jeżeli w braku deklaracyi ekstabulacyjnej odnośny, akt prawny byłby wedle ustawy cywilnej nieważnym, w takim razie ma bezwarunkowo zastosowanie poz. tar. 34. lit. b. ustawy z 9 lutego 1850 r. Dz. u. p. Nr. 50, a zatem deklaracyja podlega należyci w kwocie 1 kor. od arkusza.

Jeżeli natomiast ważność aktu prawnego nie zależy od wspomnianej deklaracyi, to uwolnienie jej od należyci skalowej w analogicznem zastosowaniu powołanej poz. tar. 34. lit. b. zależy od dwóch warunków.

Mianowicie trzeba:

1). aby deklaracja ekstabulacyjna zeznana została ze względu na pewien oznaczony (konkretny) akt prawny, obejmujący pozbycie tej właśnie realności, którą wierzyciel przedmiotową deklaracją zwalnia z pod prawa zastawu;

2). aby wartość nieruchomości, na której (lub na których) odnośna wierzytelność nadal ma ciężać — po potrąceniu ciężarów, które ją poprzedzają nie wynosiła mniej, niż wartość przedmiotowej wierzytelności.

Ad 1). Nie przysługuje zatem uwolnienie od należytości skalowej wtedy, jeżeli strony ograniczyły się do tego, że w deklaracji ekstabulacyjnej uczyniły ogólnikową wzmiankę o zamierzonym pozbyciu części odnośnej realności, jeżeli zatem w deklaracji ekstabulacyjnej ograniczyły się do wyrażenia motywu zezwolenia na ekstabulację w taki np. sposób: „ponieważ N. N. (dłużnik hipoteczny) zamierza parcele gruntowe (choćby dokładnie oznaczone) wchodzące w skład realności, za hipotekę służącej, sprzedać wolne od ciężarów”.

Ad 2). Przeprowadzenie dowodu, że odnośna wierzytelność mimo częściowego ograniczenia służącego jej dotychczas prawa zastawu na zupełne hipoteczne bezpieczeństwo, nie jest potrzebne jeżeli:

a). na częściowe wykreślenie prawa zastawu zezwoliła Kasa Oszczędności lub inny Zakład, obowiązany do publicznego składania rachunków, któremu wedle jego statutów wolno lokować kapitały tylko na hipoteki o pupilarnem bezpieczeństwie.

b). jeżeli wierzyciel hipoteczny znajduje się pod opieką lub kuratelą, a sąd opiekuńczy lub nadkuratelnarny zezwolił na wystawienie odnośnej deklaracji ekstabulacyjnej.

II.

Jeżeli zainstabulowana na rzecz Kasy Oszczędności pożyczka nie została i nie będzie przez Kasę Oszczędności wypłaconą (np. z powodu w międzyczasie nastąpięcej zmiany w hipotece albo niedopełnienia warunków promisy) to deklaracja Kasy Oszczędności na wykreślenie z hipoteki zainstabulowanej lecz niepodniesionej pożyczki podlega stemplowi tylko na 1. koronę (a nie wedle skali II.) a stronie przysługuje prawo po udowodnieniu wykreślenia, żądać zwrotu uiszczonej taksy intabulacyjnej.

Rozporządzenie ck. Ministerstwa Skarbu z 25/7 1861 L. 27762 w objaśnieniu §. 77. ustawy z 2/7 1850.

Notatki.

Kasa oszczędności miasta Nowego Sącza uregulowała pobory służbowe swych urzędników i sług począwszy od 1. stycznia 1908 wedle norm płac i dodatków aktywalnych urzędników państwowych XI—X—IX rangi (obecnie bez VIII rangi) wliczając im 3-lecia za czas już przebytej służby od ostatniej nominacji, i przyjmując do emerytury dodatek aktywalny wedle norm ustanowionych dla urzędników państwowych.

Obowiązek do płacenia datku na fundusz emerytury jest taki sam jak u urzędników państwowych, jednak $\frac{1}{2}$ część zwykłej płacy którą urzędnicy państwowi płacą jako taksę nominacyjną, płacą urzędnicy Kasy do funduszu emerytalnego, natomiast Kasa płaci za nich należytość stemplową od nominacji.

Co do zwolnienia urzędników kasowych od kaucyi służbowej to sprawa jeszcze stanowczo niezafatwiona.

Praktyczny poradnik dla właścicieli realności w miastach, obejmujące wszystkie możliwe i niezbędne pouczenia oraz wskazówki, potrzebne do przeczornej i rozumnej administracji swojego majątku, opracował i wydał Józef Gutowski, redaktor „Mieszczanina“ w Nowym Sączu.

Jest to rzeczywisty zbiór niezbędnych wskazówek przypomnień i wzorów nieocenionej wartości dla każdego właściciela domu, albowiem nie doświadczonego chronią one od dotkliwej straty i poważnych kłopotów, zaś starszemu właścicielowi przypominają zafatwienie czynności administracyjnych w ściśle oznaczonych terminach, których zaniedbanie pociąga za sobą szkody pieniężne albo naraża na nieprzyjemności. Mały też nadzieję, że ten znakomicie pomyślony „Poradnik“ dla swoich istotnych zalet znajdzie życzliwe poparcie tych sfer, dla których jest przeznaczony.

Cena egzemplarza z przesyłką pod opaską 2 K, zaś z przesyłką poleconą 2 K 25 hal. Najtaniej zamawiać, przesyłając należytość przekazem pocztowym. Do nabycia tylko: w Redakcyi „Mieszczanina“ w Nowym Sączu.

Kasa oszczędności miasta Dobromiła ogłasza

W myśl § 11. i § 25. statutu Kasy Oszczędności m. Dobromiła, podaje się niniejszem do wiadomości interesowanych, że Wydział tutejszej Kasy uchwałą z dnia 27. czerwca 1908 postanowił wypłacić z dniem 1. lipca 1908. od wkładek po 4-5% zamiast dotychczasowej stopy procentowej 5% — zmniejszył odsetki od eskontu weksli z dniem 1. lipca b. r. z 7-5% na 7% — zaś od pożyczek hipotecznych z 6-5% na 6% — z dniem 1. stycznia 1909.

Uchwała powyższa dotyczy tylko nowych pożyczek hipotecznych, zaś co do dawniejszych, pozostaje ta sama stopa procentowa, którą mogą dłużnicy tylko w drodze konwersyi na niższy procent przepowadzać, natomiast strony zmuszone będą zeznawać nowy skrypt dłużny i ponosić wszelkie koszty intabulacyjne.

Przypomnienie. W miesiącu sierpniu płatne są kupony od następujących efektów:

- 3% losów austr. Zakładu kredytowego ziemskiego E. II. (K. 144)
- 4-2% jednolitej renty papierowej (luty sierpień) (K. 4-20, K. 42—K. 4-20.)
- 3-5% austr. renty inwestycyjnej (K. 175 —, K. 35 —, K. 3-50, K. 1-75.).
- 4% Bośniackiej pożyczki krajowej z roku 1898. (K. 200 —, K. 100 —, K. 40 —, K. 4 —).
- 5% listów zastawnych bośniackiego banku krajowego (K. 50 —, K. 25 —, K. 12-50 —).
- 4% Bukowińskiej pożyczki krajowej (K. 200 —, K. 40 —, K. 20 —, K. 4 —, K. 2 —).
- 4% listów zastawnych czeskiego banku hipotecznego w Pradze (K. 400 —, K. 200 —, K. 40 —).
- 4 1/2 % listów zastawnych peszteńsko-węgierskiego Banku komercyjnego 41 let. (K. 225 —, K. 45 —, K. 22-50, K. 4-50).
- 4% listów zastawnych peszteńsko-węgierskiego banku komercyjnego 50 let. (K. 200 —, K. 40 —, K. 20 —, K. 4 —).
- 4% Obligacyi pierwszeństwa kolei ces. Ferdynanda z r. 1893. (K. 200 —, K. 40 —, K. 8 —).

Ruch wkładek

w Związku owych kasach oszczędności za miesiąc Czerwiec 1908.

	%	Stan kapitału wkładowego z dniem 31. maja 1908		W ciągu miesiąca czerwca 1908.						Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 30. czerwca 1908.			
		K.	h.	wynosiły wkładki			zwrócone			K.	h.	K.	h.		
				Stron	K.	h.	Stron	K.	h.						
Bochnia m.	5	3,204 048	64	241	96.127	38	303	74.574	70	+	21.552	68	3 259.037	41	2)
Bochnia p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bohorodczany p.	5	611.199	87	57	33 705	33	47	57.273	69	+	2.568	84	599.812	44	—
Brzesko p.	4 - 4 1/2	963 945	82	110	100.174	27	69	80.207	14	+	19.967	55	1,002.405	73	3)
Brzeżany p.	5	1,271.967	96	65	68.228	22	104	49.728	83	+	18.499	39	1,290.467	35	—
Bużacz p.	5 1/2 - 3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dąbrowa m.	4 1/2 - 5	753.765	63	63	63.401	98	48	46.299	73	+	17.102	25	791.714	58	4)
Dobromil m.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dolina*) p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drohobycz m.	4	3,051.706	68	111	113 862	40	104	101.960	76	+	11.401	64	3,113.876	92	5)
(Gorlice*) p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horodenka*) p.	4 1/2	661.929	34	40	10.815	06	28	4.941	39	—	5.873	67	667.603	01	—
Jaroslów*) m.	4 1/2	2,306.60	11	150	52.556	93	144	53.711	11	—	1.154	18	2,363 326	05	6)
Kalusz p.	4	336.375	98	92	42.534	91	60	19.695	86	+	22 839	06	361.530	09	7)
Kołomyja p.	4 1/2	523 845	93	—	—	—	18	12.380	04	—	—	—	523.122	11	8)
Kraków m.	4	4,892.074	07	337	120.268	78	365	233.273	32	+	113.004	54	4,868.557	42	9)
Kraków p.	4	36,845.071	56	2668	1,466.830	53	2717	1,265.158	40	+	201.672	13	37,046.743	69	—
Krosno*) m.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lwów gal.	4	8,734.342	53	7342	2,650.132	19	7844	2,639.034	12	+	11.098	07	84,272.768	67	10)
Mielec p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myślenice p.	4 1/4	1,613.019	23	—	43.223	02	—	48.305	56	—	3.082	54	1,689.936	69	—
Nowy Sącz p.	4 1/2 - 5	4,254.210	32	386	125.667	18	298	111.921	35	+	13.745	83	4,272 956	15	—
Nowy Targ*) p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podgórze m.	4 3/4	3,240.455	68	826	183.436	07	407	172.422	35	—	10.013	72	3,250.469	40	—
Przemysł m.	4	7,528.341	83	440	205.323	27	548	242.738	12	+	37.414	85	7,490 926	98	—
Rzeszów m.	4	3,796.286	15	214	97 055	86	214	111.892	46	—	14.836	60	3,781.449	55	—
Rudki*) p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sambor*) p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sambor*) m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sanok m.	4 1/2	2,545.406	16	178	209.536	80	141	129.838	74	+	79.698	06	2,625.104	22	—
Sniatyn m.	5 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sniatyn*) p.	5	1 6221	51	49	15.301	28	35	3.103	87	+	12.192	41	91.386	06	11)
Sokal m.	4 1/2	1,337.588	33	135	55.952	53	115	61.492	22	+	5.539	69	1,410.322	49	12)
Stryj m.	5	2,911.421	35	356	194.867	24	251	110.351	03	—	84.516	21	2,995.937	58	—
Tarnobrzeg*) p.	4 1/4 - 5	1,353. 95	70	86	61.704	45	98	23.350	—	—	88.154	45	1,421.550	15	—
Tarnopol m.	4 1/4	7,000.104	61	960	503.811	03	895	407.552	98	+	96.256	05	7,096.362	68	—
Trembowła p.	4 1/2	1,026.774	81	66	17.217	25	73	18.818	27	—	1.701	03	1,046.814	95	—
Wadowice p.	4	4,543.996	34	274	167 292	86	—	215.443	93	+	48.151	07	4,878.443	21	—
Wieliczka p.	4 3/4 - 5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zaleszczyki p.	4 1/2 - 5	847.129	77	34	17.958	83	41	31.243	36	+	13.284	53	852.726	59	—

W tem odsetki skapitalizowane ad 1) 12.180-93 — ad 2) 63.4 6-09 — ad 3) 18.495-78 ad 4) 15.846-70 — ad 5) 55.768-60 — ad 6) 47.860-12 — ad 7) 5.315-66 — ad 8) 11.656-22 — 9) 89.487-89 — ad 10) 28.323-85 — ad 11) 3.971-34 — ad 12) 31.333-15 — ad 13) 21.741-37 — ad 14) 82.597-94 — ad 15) 13.881-35 — ad 16) 1,527.328-07.

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy.

Filia Pragskiego Banku Kredytowego

WE LWOWIE, UL. KAROLA LUDWIKA L. 29.

(Nr. telefonu 937 i 946).

Zakład centralny w Pradze. — Filie w Kolinie i Ołomuńcu — Ekspozytura w Brodach.

Korzystne załatwienie wszelkich transakcyj bankowych i lokacji kapitałów.

Kupno i sprzedaż papierów wartościowych — Przeprowadzanie wszelkich obrotów giełdowych na targach krajowych i zagranicznych.

Promesy, Losy (Sprzedaż losów za wypłatą w rachunku bieżącym). — Otwieranie kredytów i udzielanie zaliczek na podkład papierów wartościowych. — Przyjmowanie w przechowanie i w zarząd papierów wartościowych. — Ubezpieczenie losów i efektów od strat z powodu wylosowania. — Wykupno płatnych kuponów i wylosowanych papierów wartościowych. — Listy polecające i akredytywy na sezon podróży. — Eskont weksli. — Inkasa i wypłaty w kraju i na miejsca zagraniczne. — Wkłádki pieniężne, na książeczki wkłádkowe (podatek rentowy opłaca Bank) oprocentowuje aż do odwołania po

4 1/2 procent.

na asygnaty kasowe z wypowiedzeniem w rachunku bieżącym wedle umowy.

Oddział komercyjny:

Finansowanie przedsiębiorstw, przemysłowych i budowli publicznych, kredyty na podatki i cła. Zaliczkowanie faktur towarowych. Kupno i sprzedaż w drodze komisowej towarów i zaliczkowanie tychże.

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

**Skład papierów, przyborów do pisania rysowania
poleca wyrobu krajowego**

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc.
Wykonuje księgi i druki dla kas oszczędności podług podanych wzorów, papiery listowe
i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczętki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny niższe! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucji.

DOM BANKOWY

Kantor wymiany **SOKAL & LILIJEN**

kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe**
i **waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniej-
szych kursach, uskutecznia pod takimi samymi wa-
runkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na
giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych,
wypłaca wszelkie kupony możliwie bez potrącenia
jakiegokolwiek prowizji inkasowej.

Filia c. k. uprz. austriackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i
świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł.
i od 3 do 4 popoł.

książeczki wkładkowe

z **4%** oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k.
jednego dnia i na jedną książeczkę
bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dzien-
nym bez doliczenia prowizji, wydaje przekazy i akredy-
tywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdo-
we, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela
na nie zaliczek.

Nakładem Związku gal. kas oszczędności

wyszła

INSTRUKCYJA MANIPULACYJNA

dla

KAS OSZCZĘDNOŚCI

Cena za egzemplarz 18 koron.

== Do nabycia w Biurze Związku. ==

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

Kapitał akcyjny :
K. 80.000.000.

Fundusze rezer-
wowe :
K. 23.027.428-13.

Lwów

we własnym gmachu przy
ul. Jagiellońskiej 13.

Telefon nr. 57. Dyrekcja
Telefon nr. 358. Kantor
wymiany.

Zakład centralny
Wiedeń

FILIE : Augsburg, B. Z.
Bern, Budapeszt,
Czernowce, Grac,
Praschlau, W. Neu-
stadt i St. Pölten.

12 kantorów wy-
miary i kas depo-
zytowe we Wiedniu.

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w za-
kres kantorów wymiany wchodzące a mianowicie :

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bie-
żącym. Przyjmuje wkładki na 4% książeczki wkładkowe. Opro-
centowanie rozpoczyna się z dnem następnym po złożeniu
wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki.
Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. Eskontuje
weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów
wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na tar-
gach krajowych i zagranicznych. Kupuje i sprzedaje papiery war-
tościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia
kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we
wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje
papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery war-
tościowe przed stratami z wylosowania. Rewiduje bezpłatnie nu-
mera losów i innych papierów wartościowych, podlegających lo-
sowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klien-
teli. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwione doświadczeniem
i rozgłębionymi stosunkami w całym świecie kupieckim.